

Need. 14.04.11u.

ODPIS

TOMASZ NOWAK

adwokat

IVS EST
ARS BONI
ET AEQVI

Lublin, dnia 14 kwietnia 2011 r.

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY,

al. Jana Christiana Szucha 12a,

00-918 Warszawa,

Skarżący: R P

zam. ul.

reprezentowany przez adwokata Tomasza Nowaka,

prowadzącego kancelarie adwokacką w Lublinie,

przy ul. Chopina 19/1, 20 – 023 Lublin;

Nr wpisu na listę adwokatów Izby Adwokackiej w Lublinie - 1000

SKARGA KONSTYTUCYJNA

o stwierdzenie, że Art. 394¹ § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.) w zakresie, w jakim nie przewiduje możliwości zaskarżenia postanowienia sądu drugiej instancji oddalającego wnioski o wyłączenie sędziego złożony w postępowaniu przed sądem drugiej instancji, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Działając w imieniu skarżącego R P, jako pełnomocnik ustanowiony z urzędu (postanowieniem Sądu Rejonowego w L Wydział Rodzinny i Nieletnich wydanym w dniu stycznia 2011 r. w sprawie sygn. akt – doręczonego pełnomocnikowi skarżącego w dniu 24 stycznia 2011 r.) na podstawie art. 79 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2

KANCELARIA ADWOKACKA

tel./fax (+48) 81 534 84 44, (+48) 81 743 66 85, ul. F. Chopina 19/1, PL 20-023 LUBLIN
tnowak@adwokaci.com.pl www.adwokaci.com.pl

kwietnia 1997 r. (Dz.U.97.78.483 ze zm.) oraz art. 46 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U.97.102.643 ze zm.) składam skargę konstytucyjną i wnoszę o stwierdzenie niezgodności:

- art. 394¹ § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.) w zakresie, w jakim nie przewiduje możliwości zaskarżenia postanowienia sądu drugiej instancji oddalającego wnioski o wyłączenie sędziego złożony w postępowaniu przed sądem drugiej instancji z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

I. Określenie podstaw skargi konstytucyjnej.

1. Wskazanie orzeczenia organu władzy publicznej, z którym skarżący łączy naruszenie przysługujących mu praw lub wolności konstytucyjnych:

Postanowienie Sądu Okręgowego w L Wydział Cywilny Rodzinny wydane w dniu lipca 2010 r. w sprawie sygn. akt w przedmiocie oddalenia wniosku skarżącego o wyłączenie sędziów - członków składu orzekającego w postępowaniu apelacyjnym oraz postanowienie z dnia września 2010 r. w przedmiocie odmowy sporządzenia uzasadnienia w/w postanowienia.

2. Przedstawienie argumentów wskazujących na ostateczny charakter orzeczenia, a w szczególności, uzasadniających przekonanie, iż skarżący wyczerpał przysługujące mu środki zaskarżenia lub inne środki odwoławcze oraz przemawiające za tym, że kwestionowane w skardze konstytucyjnej regulacje prawne stanowiły podstawę wydania orzeczenia, o którym mowa w pkt I.1. skargi.

Dopuszczalność zażaleń na postanowienia sądu drugiej instancji w toku postępowania cywilnego w sprawach, w których skarga kasacyjna nie przysługuje reguluje w sposób wyczerpujący art. 394¹ § 1 k.p.c. Przepis ten nie przewiduje dopuszczalności wniesienia zażalenia na postanowienie wydane przez sąd drugiej instancji w przedmiocie oddalenia wniosku o wyłączenie sędziego (sędziów). Tym samym od postanowienie Sądu Okręgowego w L Wydział Cywilny Rodzinny z dnia lipca 2010 r. skarżącemu nie

przysługiwało zażalenie. Z tych względów stosownie do brzmienia art. 357 § 2 k.p.c. Sąd odmówił sporządzenia uzasadnienia tego postanowienia. W myśl art. 363 k.p.c. orzeczenie stało się prawomocne z dniem ogłoszenia. O zastosowaniu art. art. 394¹ § 1 k.p.c. w niniejszej sprawie, który reguluje dopuszczalność zażeń do Sądu Najwyższego w sprawach, w których kasacja jest niedopuszczalna rozstrzyga art. 398² § 2 pkt 1 k.p.c.. Z mocy tego przepisu w sprawach o alimenty kasacja jest niedopuszczalna. Na kwestionowaną normę powołał się Sąd Okręgowy w L w uzasadnieniu postanowienia z dnia października 2010 r., wskazując tą normę, jako podstawę przyjęcia niedopuszczalności zażenia na postanowienia z dnia lipca 2010 r.

3. Określenie podmiotowych praw lub wolności o charakterze konstytucyjnym, których naruszenie skarżący łączy z wydaniem orzeczenia, o którym mowa w pkt I.1. skargi; przepisy Konstytucji RP, z których prawa te lub wolności są wywodzone.

Prawo do sądu oraz prawo do rozpatrzenia sprawy przez bezstronny sąd (art. 45 ust. 1 Konstytucji).

4. Określenie w jaki sposób orzeczenie, o którym mowa w pkt I.1. skargi prowadzi do naruszenia konstytucyjnych praw lub wolności skarżącego.

Naruszenie prawa do sądu polega na braku możliwości zaskarżenia, a zatem braku możliwości weryfikacji postanowienia oddalającego wniosek o wyłączenie sędziego, złożony w postępowaniu przed sądem drugiej instancji, co jest zagwarantowane w odniesieniu do takich postanowień wydawanych przez sąd pierwszej instancji, a co nie występuje, gdy o odmowie wyłączenia sędziego postanawia sąd odwoławczy, przy czym wniosek dotyczy sędziów tego sądu. W tym właśnie braku symetryczności gwarancji (w relacji do analogicznej sytuacji procesowej w toku postępowania przed sądem I instancji) skarżący upatruje naruszenia prawa do sądu.

5. Data doręczenia skarżącemu orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie będącej podstawą skargi konstytucyjnej.

22.07.2010 r. (postanowienie z dnia lipca 2010 r.); 30.09.2010 r. (odpis postanowienia z dnia września 2010 r.)

6. Data złożenia przez skarżącego wniosku do sądu o ustanowienie pełnomocnika z urzędu celem sporządzenia skargi konstytucyjnej.

05.10.2010 r.

7. Data doręczenia skarżącemu pisma informującego o tym, który adwokat został wyznaczony do sporządzenia skargi konstytucyjnej (postanowienie SR . . . w L Wydział Rodzinny i Nieletnich).

25.01.2011 r.

Uzasadnienie

Stan faktyczny

Przed Sądem Rejonowym w L Wydział Rodzinny i Nieletnich toczyła się sprawa z powództwa R P przeciwko J P o alimenty (sygn. akt . . .). Wyrokiem z dnia lutego 2010 r. Sąd Rejonowy w L Wydział Rodzinny i Nieletnich oddalił powództwo. R P zaskarżył powyższy wyrok apelacją, którą rozpoznawał Sąd Okręgowy w L Wydział Cywilny Rodzinny (sygn. akt . . .).

W toku postępowania odwoławczego przed Sądem Okręgowym w L w sprawie sygn. akt . . . powód na rozprawie w dniu czerwca 2010 r. złożył wniosek o wyłączenie sędziów - członków składu orzekającego (dowód: protokół rozprawy apelacyjnej z dnia czerwca 2010 r - w załączeniu). Uzasadnienie wniosku o wyłączenie sędziów uzupełnił pismem złożonym w dniu lipca 2010 r. (pismo w załączeniu)

Sąd Okręgowy w L Wydział Cywilny Rodzinny postanowieniem z dnia lipca 2010 r. oddalił wniosek powoda o wyłączenie sędziów - członków składu orzekającego w postępowaniu apelacyjnym (dowód: postanowienie Sądu Okręgowego Wydział Cywilny Rodzinny z dnia lipca 2010 r., sygn. akt . . .).

Pismem z dnia lipca 2010 r. skarżący złożył wniosek o sporządzenie uzasadnienie opisanego wyżej postanowienia Sądu (dowód: pismo skarżącego- w załączeniu).

Postanowieniem z dnia września 2010 r. Sąd Okręgowy w L Wydział Cywilny Rodzinny odmówił sporządzenia uzasadnienia postanowienia Sądu Okręgowego w L z

KANCELARIA ADWOKACKA

tel./fax (+48) 81 534 84 44, (+48) 81 743 66 85, ul. F. Chopina 19/1, PL 20-023 LUBLIN
tnowak@adwokaci.com.pl www.adwokaci.com.pl

dnia lipca 2010 r. wydanego w sprawie
2010 r. - w załączeniu).

(dowód: postanowienie z dnia września

Pismem z dnia października 2010 r. skarżący wniósł o sporządzenie uzasadnienia postanowienia Sądu Okręgowego z dnia września 2010 r. (dowód: pismo skarżącego w załączeniu)

Postanowieniem z dnia października 2010 r. Sąd Okręgowy w L Wydział Cywilny Rodzinny odmówił sporządzenia uzasadnienia postanowienia z dnia września 2010 r. W uzasadnieniu Sąd Okręgowy wskazał, że na postanowienie z dnia lipca 2010 r. nie przysługuje zażalenie, ani żaden inny środek odwoławczy (dowód: postanowienie z dnia października 2010 r. wraz z uzasadnieniem - w załączeniu).

Na rozprawie w dniu października 2010 r. powód domagał się wpisania do protokołu zastrzeżenia w trybie art. 162 k.p.c. w związku z wadliwym w jego ocenie rozstrzygnięciem wniosku z dnia czerwca 2010 r. o wyłączenie składu orzekającego. Sąd wniosek ten oddalił (dowód: protokół rozprawy apelacyjnej z dnia października 2010 r.- w załączeniu).

Szczegółowe uzasadnienie zarzutu niezgodności z Konstytucją art. 394¹ § 1 k.p.c.

Naruszenie prawa do sądu oraz do rozpatrzenia sprawy przez bezstronny sąd polega na braku możliwości zaskarżenia, a zatem braku możliwości weryfikacji postanowienia oddalającego wniosek o wyłączenie sędziego, złożony w postępowaniu przed sądem drugiej instancji, co jest zagwarantowane w odniesieniu do takich postanowień wydawanych przez sąd pierwszej instancji, a co nie występuje, gdy o odmowie wyłączenia sędziego postanawia sąd odwoławczy, przy czym wniosek dotyczy sędziów tego sądu. W tym właśnie braku symetryczności gwarancji (w relacji do analogicznej sytuacji procesowej w toku postępowania przed sądem I instancji) skarżący upatruje naruszenia prawa do sądu. Na poparcie stawianego w skardze zarzutu trzeba odwołać się, a w zasadzie w całości powtórzyć argumentację przedstawioną w uzasadnieniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 2 czerwca 2010 r., sygn. akt SK 38/09. Dokonana tam wyczerpująca analiza instytucji wyłączenia sędziego w modelu procedury cywilnej pozostaje w pełni aktualna na tle niniejszej sprawy. Wskazując na najistotniejsze aspekty zagadnienia trzeba potworzyć, że jedną z gwarancji bezstronności sądu jest instytucja wyłączenia sędziego (zob. wyrok TK z 11 grudnia 2002 r., sygn. SK 27/01, OTK ZU nr 7/A/2002, poz. 93). Ratio legis przepisów o wyłączeniu sędziego jest "oczywista i

sprowadza się do eliminowania wszelkich przyczyn, mogących skutkować w otoczeniu jakimkolwiek wątpliwościami co do bezstronności i obiektywizmu sędziego w rozpoznawaniu określonej sprawy" (wyrok TK z 20 lipca 2004 r., sygn. SK 19/02, OTK ZU nr 7/A/2004, poz. 67). Instytucja wyłączenia sędziego. pozostaje w ścisłym związku z niezależnością i bezstronnością sądu. Wartości te określają, obok niezawisłości sędziowskiej, najważniejsze cechy charakteryzujące funkcje sądów jako instytucji sprawujących wymiar sprawiedliwości (zob. wyrok TK z 13 grudnia 2005 r., sygn. SK 53/04, OTK ZU nr 11/A/2005, poz. 134).

W orzecznictwie sądowym akcentuje się gwarancyjną rolę instytucji wyłączenia sędziego także w realizacji zasady niezawisłości sędziowskiej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 4 listopada 1975 r., sygn. akt II CZ 136/75, OSPiKA z. 6/1977, poz. 104, s. 262), co jest zagadnieniem kluczowym dla wymiaru sprawiedliwości. Na ten właśnie aspekt instytucji wyłączenia sędziego zwracał również uwagę Trybunał Konstytucyjny podnosząc, że "instytucja wyłączenia sędziego nie tylko nie wkracza w sferę niezawisłości sędziego i nie narusza jej, ale ma służyć pełnej realizacji gwarancji tej niezawisłości, a w konsekwencji właściwego wypełniania nakazu respektowania konstytucyjnego prawa do sądu" (wyroki TK z: 13 grudnia 2005 r., sygn. SK 53/04 i 24 czerwca 2008 r., sygn. P 8/07, OTK ZU nr 5/A/2008, poz. 84). Wynika stąd bezpośredni związek między prawidłowością mechanizmów decydujących o wyłączeniu sędziego a efektywnością respektowania konstytucyjnego prawa do sądu. Postrzeganie instytucji wyłączenia sędziego jako gwarancji bezstronności sądu i niezawisłości sędziowskiej, elementu budowy społecznego zaufania do wymiaru sprawiedliwości i podnoszenia jego autorytetu nakazuje zachowanie szczególnej ostrożności w zakreślaniu granic swobody ustawodawcy w kształtowaniu instytucji wyłączenia sędziego. Znaczenie i rola instytucji wyłączenia sędziego wymaga również stworzenia procedur pozwalających z jednej strony na jej realne stosowanie, a z drugiej zapobiegających jej nadużywaniu. Rozstrzygnięcie kwestii dotyczących wyłączenia sędziego, mimo że nie dotyczy meritum sprawy, wykracza swoim znaczeniem poza kategorię spraw czysto formalnych; ewentualna pomyłka sądu w tym zakresie może rzutować na treść orzeczenia, a tym samym na konstytucyjne prawo do uzyskania rozstrzygnięcia sprawiedliwego w znaczeniu materialnym.

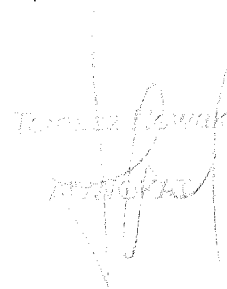
Analogicznie, jak w przypadku art. 394¹ § 2 k.p.c., o którego niezgodności z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP orzekł Trybunał Konstytucyjny w powołanym wyżej wyroku (z dnia 2 czerwca 2010 r., sygn. akt SK 38/09) niezgodność art. 394¹ § 1 k.p.c. k.p.c. z art. 45 ust. 1 Konstytucji polega na tzw. pominięciu prawodawczym, które może być przedmiotem skargi konstytucyjnej. *"Artykuły 394 k.p.c. i nast. tworzą enumeratywnie ujęty reżim prawny kontroli*

(weryfikacji) w postaci zażalenia postanowień i zarządzeń przewodniczącego sądu pierwszej i drugiej instancji, dotyczących także kwestii incydentalnych. Sytuacje tam niewymienione traktowane są en bloc jako niepodlegające weryfikacji w żadnym trybie. Kwestia ta może być przedmiotem oceny konstytucyjności. Sytuacje, kiedy nie przysługuje zażalenie, ani inna forma weryfikacji rozstrzygnięcia wypadkowego wyrażonego w postanowieniu wydanym przez sąd drugiej instancji, są niejednorodne. Ocena konstytucyjności wymaga analizy poszczególnych wypadków tu się pojawiających, przy uwzględnieniu przedmiotu incydentalnej decyzji sądu." (wyrok Trybunał Konstytucyjny z 2 czerwca 2010 r., sygn. akt SK 38/09).

Wszystkie argumenty powołane przez Trybunał Konstytucyjny w cytowanym wyroku, które doprowadziły do stwierdzenia niezgodności z Konstytucją RP art. 394¹ § 2 k.p.c. pozostają aktualne przy ocenie konstytucyjności § 1 tegoż artykułu. W konkluzji swoich rozważań Trybunał Konstytucyjny doszedł bowiem do wniosku, że w sprawach, w których przysługuje skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego brak możliwości zaskarżenia postanowienia sądu odwoławczego w przedmiocie oddalenia wniosku o wyłączenie sędziego (sędziów), co najmniej w ramach tzw. instancji poziomej (weryfikacja następuje przez sąd tego samego szczebla, ale w innym składzie) powoduje, że przepis ten jest niezgodny z Konstytucją RP, albowiem nie zapewnia w dostatecznym stopniu prawa do sądu. Wniosku tego w ocenie Trybunału Konstytucyjnego nie podważa fakt, że rozstrzygnięcie to może być przedmiotem zarzutów podnoszonych w ramach skargi kasacyjnej, a tym samym weryfikowane przez Sąd Najwyższy. Tym bardziej więc należy stwierdzić, że przepis art. art. 394¹ § 1 k.p.c., który nie przewiduje możliwości zaskarżenia postanowienia w tym przedmiocie w sprawach, w których kasacja jest niedopuszczalna jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji. Zaskarżony przepis, identycznie, jak § 2 art. 394¹ k.p.c. uniemożliwia obecnie jakąkolwiek weryfikację postanowienia oddalającego wniosek o wyłączenie sędziego, wydanego po raz pierwszy przez sąd drugiej instancji.

Jednocześnie kwestionowana w niniejszej skardze norma nie była dotychczas badana przez Trybunał Konstytucyjny, nie zachodzą zatem przesłanki określone w art. 39 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U. 97.102.643 ze zm.).

W tym stanie rzeczy wnoszę jak na wstępie.

KANCELARIA ADWOKACKA

tel./fax (+48) 81 534 84 44, (+48) 81 743 66 85, ul. F. Chopina 19/1, PL 20-023 LUBLIN
tnowak@adwokaci.com.pl www.adwokaci.com.pl

Załączniki:

- 1) postanowienie w przedmiocie ustanowienia adwokata z urzędu z dnia stycznia 2011 r.
- 2) pismo Okręgowej Rady Adwokackiej w L o wyznaczeniu adwokata z urzędu wraz z dowodem doręczenia;
- 3) protokół rozprawy apelacyjnej z dnia czerwca 2010 r. - Sąd Okręgowy w L Wydział Cywilny Rodzinny, sygn. akt ;
- 4) pismo procesowe powoda z dnia lipca 2010 r. - uzasadnienie wniosku o wyłączenie składu orzekającego;
- 5) postanowienie Sądu Okręgowego Wydział Cywilny Rodzinny z dnia lipca 2010 r., sygn. akt ;
- 6) wniosek skarżącego o uzasadnienie postanowienia z dnia lipca 2010 r.;
- 7) postanowienie Sądu Okręgowego Wydział Cywilny Rodzinny z dnia września 2010 r., sygn. akt ;
- 8) wniosek o sporządzenie uzasadnienia postanowienia z dnia września 2010 r.
- 9) postanowienie Sądu Okręgowego Wydział Cywilny Rodzinny z dnia października 2010 r., sygn. akt wraz z uzasadnieniem
- 10) protokół rozprawy apelacyjnej z dnia października 2010 r.
- 11) 4 odpisy skargi konstytucyjnej wraz załącznikami